

Azərbaycan... Odlar diyarı... Qəhrəmanlar ocağı... Hər bir qarışı uğrunda əsrlər boyu qurbanlar verən məmləkət... İnsanı böyütdən, boya-başa çatdıran Vətən başını qara buludlar alanda, düşmən hədəfinə turş gələndə bütövlüyü uğrunda övladlarından azadlıq, fədakarlıq, mübarizlik, qəhrəmanlıq, dönməzlik, dözümlülük istəyir! Vətənin, xalqın azadlığını igid oğullar qanı və canlarının bahasına qazanıb! Tək məfkurəsi xalq, millət, vətən olan və bütün ömrü boyu bu amalda çalışan Azərbaycan Milli Azadlıq Hərəkatının lideri və eks-Prezident Əbülfəz Elçibəyin dediyi kimi: "Bizə heç kim azadlıq verməyib, biz azadlığımızı şəhidlərimizin qanı ilə almışıq".

Uzun illər müstəmləkəlik həyatı yaşayan xalq bir gün ayağa qalxacaqdır! Bu oyanışla bütün tikanlı məftillər qırılacaq, qardaşlıq, birlik, dörd bir əllə sarılacaqdır... Bütün səbr kasası daşan xalq 1988-ci il fevralın 19-da Bakıda Milli azadlıq hərəkatına başladı. Hərəkat tez bir zamanda bütöv Azərbaycanı ağışına aldı... Sinəsini alovlu meydanlara verən mübarizlərdən biri də Ələkbər Məmmədli oğlu Talibov idi...

Ələkbər Hacı Məmmədli oğlu Talibov 1953-cü il avqust ayının 7-də Neftçala rayonu Bankə qəsəbəsində anadan olub. Babası Əsədulla Talib oğlu Dividil Azərbaycanın Güneyində Miyana fədailərindən olub. 1946-cı ildə Əsədulla Dividil oğlu Hacı Məmmədli ilə birlikdə Azərbaycanın Quzeyinə mühacirət edib. Azərbaycan

SSRİ-nin bitməyən buxovları, digər yandan baş qaldıran azadlıq sevdası xalqa meydanlara çıxmaq cəsarəti verdi. Milli kimliklərindən miras qalan üçrəngli bayrağa sarılaşaraq "azadlıq" şüarları hayqırdılar. Bunun nə demək olduğunu, anlamaq çox asan, amma bunu həyata keçirmək isə çox ağır, çətin və qorxulu idi. Xalq bütün varlığını meydana qoymuş və hər biri mübarizəyə hazır olmuşdu. Heç şübhəsiz ki, Azadlıq mübarizəsi bizi 20 Yanvar hadisələrinə, sonra isə dövlət müstəqilliyinə apardı!

Azərbaycanın dövlət müstəqilliyi, torpaqlarımızın bütövlüyü uğrunda gedən döyüşlərin fəal iştirakçısı olmuş 20 Yanvar qazisi Ələkbər Talibov

öz bayrağımızı gəminizin körpücüyündə yüksəltmişdik... dəfələrlə sərhədlər tərəfindən təqiblərə məruz qalmışam. O vaxt iki SSRİ DTK-çısı tərəfindən təqib edilmişəm... Lakin haqq yolunda, xalq yolunda namərdlik ola bilməz deyib əqidəmdən dönməmişəm və dönmərəm... Bir müddət Neftçalada baş verən qanlı hadisələrdən sonra məni öldürsəydilər. Çünki bizi əvvəlcə Bankə qəsəbəsindəki hərbi hissədə sıraya düzüb güllələmək istəyirdilər, lakin son anda fikirlərindən daşınıb vertolyotla Bakıya gətirilmişdilər. Xəzər dənizi üzərindən keçərkən dənizə atmaq fikrinə düşsələr də sonradan bu fikirlərindən də əl çəkmişdilər. Həmin vaxtı bizi - fəalları qalaq kimi üst-üstə vertolyota yükləmişdilər. Bizi dənizə atmayıb Binə Hava limanına gətirdilər. Yenidən bizi sırayla düzüb güllələmək istədilər. Bu anda Azərbaycan Deputat İstintaq Qrupu (Arif Məlikov, Fikrət Əmirov, Ədilə Namazova və b.) hadisə yerinə gəlib bizi sovet hərbiçilərindən alıb Şüvələndə yerləşən Tağıyev təcridxanasına apardılar. Vəziyyətimiz ağır olduğuna görə bizi ordan 26 nömrəli Mərdəkan şəhər xəstəxanasına gətirdilər. Xəstəxanada da kəndinə əhalisi bizə kifayət qədər diqqət və qayğı göstərdi. Dərmanla, pal-paltarla təmin etdi... Həmin ərəfədə həqiqətən də millət birlik nümayiş etdirirdi. 26 nömrəli Mərdəkan şəhər xəstəxanasının həkimlərinə, tibb bacılarına, oranın sakinlərinə təşəkkürümü bildirirəm. Bizə çox yardım etdilər. Sağa-

şılqar aparırdı. Lakin, Neftçalada təxribat planını həyata keçirən sovet hərbiçiləri etiraz dalğasının önündə gedənləri danışıqlar aparmaq adı altında Qarabağı Müdafiə Komitəsinin binasına toplayaraq hədə-qorxu gəlməyə, hansısa silahları təhvil verməyi tələb etməyə başlamışdılar.

Adamlar binanın içərisinə toplanıldıqdan sonra çöldə partlayış səsləri eşidilməyə başladı. Binadan çölə qaçanlar da atəşə tutuldular. Ələ keçən fəallar qolları bağlı vəziyyətdə Bankə qəsəbəsinə aparıldı. Onlara olmanın işgəncələr verildi. Xıllı qəsəbəsində isə tank və PDM-ləri şübhələndikləri adamların qapısına sürür, həyətlərdəki ot tayalarını yandırırtdılar. İbrahim Nurlu "Neftçalada yanvar qırğını" adlı kitabında qeyd edir ki, əsarətin son günləri şəhərin küçələrində tanklar gəzir, sovet əsgərləri vəziyyətə nəzarət edirdilər. Neftçala rayon hərbi komendantı O.Şeluxinin imzası ilə yayılan riyakar məlumatda göstərilirdi ki, xüsusi qoşun hissələri Neftçalaya daxil olan zaman rayon müdafiə şurasının üzvləri silah işlətməmiş və xüsusi qoşun hissələri buna cavab olaraq atəş açmışlar. Leytenant Aksyonov ölmüş, bir əsgər yaralanmışdır.

Eyni zamanda şəhər sakinlərindən bir nəfər ölmüş, üç nəfər xəstəxanaya düşmüşdür. Guya əhalidə pulemyot, avtomat, tapança və qumbara var və axtarış davam edir. 1990-cı il 25-26 yanvar faciəsi vaxtı gedən döyüşlərdə Neftçalada 10 nəfər - Ramiz Cəfər oğlu Hüseynov, Novruz Allahverdi oğlu Dadaşov, Ələkbər Məmmədli oğlu Talibov, Bəxtiyar Ağahüseyn oğlu Ağayev, Məhəmməd Təzəxan oğlu Fərziyev, Fərman Kamran oğlu Hüseynov, Oqtay Əbilhəsən oğlu Orucov, Əliheydər Xanəhəd oğlu Məmmədov, Abdulla Xanəhəd oğlu Ağayev, İmamverdi Ağaməhəmməd oğlu Zeynalov yaralanıb, bütövlükdə isə 30 nəfər zərər görüb.

Ələkbər Talibovun 20 Yanvar faciəsi zamanı yaşadığı çətin və qayğılı günləri İbrahim Nurlu "Neftçalada yanvar qırğını" adlı kitabında yazırdı: "Əsarətin son günləri şəhərin küçələrində tanklar gəzir, sovet əsgərləri vəziyyətə nəzarət edirlər. 1990-cı il 25-26 yanvar faciəsi vaxtı gedən döyüşlərdə Ələkbər Məmmədli oğlu Talibov yaralanmışdır". Müəllifə ünvanlanan məktubların birində Ələkbər Talibov haqqında danışırdı: "Süngü Ələkbərin sol qaşına soxulmuşdu. Qan axıb gözlərinə dolurdu. Əlləri bağlı olduğundan nə qanı silir, nə də qanı saxlaya bilirdi. Sonradan qan soyuqdan laxtalanıb qurusa da göz qapağı şişmişdi. Sanki ağır bir yük vardı. Gözünü qırpa bilmirdi".

Ələkbər Talibov özü isə baş vermiş faciəni belə xatırlayırdı: "Neftçalada 20 Yanvar hadisələrinə etiraz vaxtı ümumiyyətlə silahımız yox idi. Sadəcə xalq üsyanına qalxıb Bakıda 20 Yanvar hadisələrinə öz etirazımızı bildirdik. Bizə məlum idi ki, Neftçalada da bu hadisəni törədəcəklər. Neftçalanı hərtərəfli blokada almışdılar. Amma bizlər bunu vaxtında duyduq və yeni qırğınların olmasına imkan vermədik...".

(Davamı 7-ci səhifədə)

Demokrat Firqəsinin üzvü olan Əsədulla Dividil 1979-cu ildə Neftçalada vəfat edib. Ələkbər Talibovun atası - Hacı Məmmədli isə artıq 17 yaşında Miyanada Azərbaycan Demokrat firqəsinin üzvü olub, sonradan isə Azərbaycanın Quzeyində baş verən azadlıq hərəkatında iştirak edib.

Mübarizə ruhunda formalaşan Ələkbər Talibov gənc yaşlarından etibarən Azərbaycanın vahidliyi, gələcəyi, rifahı, müstəqilliyi uğrunda fəaliyyət göstərən gizli təşkilatlarda yaxından iştirak etmişdi və buna görə də Kommunist Partiyasının üzvü olmayıb. Təkcə özü, deyil, eyni zamanda ailə mənsubları əsla Kommunist Partiyası sıralarına qoşulmayıb.

1988-ci ilin payızında Dağlıq Qarabağın tamamilə respublikamızın nəzarətindən çıxması, Moskvanın Dağlıq Qarabağdakı canişini A.Volskinin qatı ermənipərəst siyasəti nadir Törxana meşəsində ekoloji cəhətdən zərərli sənaye sənay obyektinin tikilməsinə başlanılması bütün Azərbaycanı xalqını ayağa qaldırdı. 1988-ci il noyabrın 17-də Bakının Azadlıq meydanında başlayan mitinq 100 minlərlə adamın qoşulduğu ümummilli xalq hərəkatına çevrildi. O günün millət olaraq bizə verdiyi töhfə ora baxılına, şəkilinin, lənkəranlığının, qarabağlığının, naxçıvanlığının, neftçalanın gəlib, hətta güneylilərin bütöv azərbaycanlıya çevrilməsi idi. Meydan hərəkatını Milli azadlıq hərəkatına xalqın birliyi çevirdi. Azərbaycan xalq hərəkatının zirvəsi, şübhəsiz ki, 17 noyabr olmuşdur. O gün xalqın dilində və fikrində məhz "Yaşasın Bakı-Təbriz birliyi!", "Yaşasın Azərbaycan birliyi!" vardı.

Aşağıdakı fotoda Ələkbər Talibovun da öndə necə məğrur və qürurla addımladığını görürük. Bir yandan

Milli Azadlıq Hərəkatında fəaliyyəti illərini belə xatırlayır: "Milli Azadlıq Hərəkatında fəaliyyətim 1988-ci ilin noyabr ayından başlayaraq 1993-cü ilə qədər davam edib. Neftçalada 20 Yanvar hadisələrinə etiraz vaxtı ümumiyyətlə silahımız yox idi. Sadəcə xalq üsyanına qalxıb Bakıda 20 Yanvar hadisələrinə öz etirazımızı bildirirdik. Həmin ərəfədə bizə məlumat gəldi ki, hərbi hissə komandiri sizinlə görüşmək istəyir. Biz də görüşə razılıq verdik və düşündük ki, tək bizimlə görüşsünlər əhaliyə xətər toxundurmasınlar. Bundan da bir gün qabaq Neftçalada vertolyotlar uçuşur, işıq saçan güllələr atılır və yaxud da özləri təxribat törədirdilər. Atəş açmaq camaatın boynuna yıxırdılar ki, guya ki əhali təxribat törədir. Məlumatımız var idi ki, SSRİ Silahlı Qüvvələrinin Alfa Xüsusi təyinatlıları Neftçalaya gəlib kəşfiyyat aparır. Bizə məlum idi ki, Neftçalada da bu hadisəni törədəcəklər. Neftçalanı hərtərəfli blokada almışdılar. Amma bizlər bunu vaxtında duyduq və yeni qırğınların olmasına imkan vermədik. Lakin xalqın iradəsi hökm sahibi olsa da, sovet ordusu bizlərə də divan tutdu. Neftçalada 2 nəfər şəhid oldu.. Bakıda da baş verən qanlı hadisələr vaxtı sovet qoşunlarının qırğınının qarşısını almaq üçün balıqçı gəmilərinin təşkil etdiyi blokada da iştirak etmişəm.

Bakı buxtasında sovet qoşunlarına qarşı müqavimət göstərmişik. Siper çəkib şəhərə daxil olmalarını önləməyə çalışmışıq. Ruslara tabe olmayıb

landan sonra yenidən mübarizəyə qoşulduq."

Həm Azərbaycan tarixində, həm də Xalq Hərəkatında ən əsas olaylardan biri Sərhəd hərəkatıdır. Bu hərəkat ürəyi güney sevgisiylə yanan minlərlə soydaşımızın və Azərbaycanın bağımsızlığı və bütövlüyü uğrunda savaşan Gizli Təşkilatın illərlə arzuladığı bir proses idi ki, ilk fürsətdə xalqımız bu imkandan çox ustalıqla yararlandı və birinci mərhələ üçün uğurlu nəticə əldə etdi. Ələkbər Talibov da Gizli Təşkilatın fəal üzvlərindən olmuşdu.

Qəhrəmanlıq tarixini yenidən yazan xalq üçün 20 Yanvarı təkcə faciə, deyil, eyni zamanda Azərbaycanın istiqbal yolunun ilk zirvəsi və milli məfkurəmizin azadlıq istəyinin oyanışı günüdür. Bu hadisələr ancaq Bakı ilə məhdudlaşmırdı.

Dinc əhaliyə divan tutmaq üçün Bakıya yeridilmiş qoşun hissələri bir neçə gün sonra cənub istiqamətinə Neftçala, Cəlilabad və Lənkərana doğru irəlilədi. Yanvarın 25-i və 26-da sovet qoşunları həmin bölgələrdə yerli əhali ilə müxtəlif bəhanələr altında qarşıdurmalara gedir, günahsız insanları həbs edir və güllələyirdilər. Hadisə Yanvarın 25-i saat 18:32 radələrində başladı. Hadisələr baş verənə qədər Neftçalada Azərbaycan Xalq Cəbhəsinin Neftçala şöbəsində Milli Azadlıq Hərəkatı fəalları hərbiçilərin hər hansı qırğın ehtimalını, qarşıdurma yaratmasını önləmək üçün danı-

(Əvvəli 6-cı səhifədə)

1993-cü ildə baş vermiş Qarabağ müharibəsində də Ələkbər Talıbov iştirak etmişdir. Üzvü olduğu batalyon üzvləri əsasən Neftçaladan olanlar idi. Batalyonun fəaliyyət dairəsi Ağdamdan, Füzulidən, Qubadlıdan, Laçından, Ağdərədən və digər od-alovlu yerlərdən keçib. Ələkbər Talıbov Ağdamın Abdal Gülablı, Quzanlı, Çəmənli, Qaradağlı, Füzulinin Aşağı və Yuxarı Veysəlli kəndlərində xüsusi əməliyyatlarda iştirak etmişdir. Ələkbər Talıbov Çəmənliyə Orucov qardaşlarının tank diviziyasında da iştirak etmişdir.

3 iyun 1993-cü ildə Azərbaycan Respublikasının II Prezidenti Cənab Əbülfəz Elçibəyin 625 №-li fərmanı ilə "Azadlıq uğrunda mübariz" fəxri adı Ələkbər Talıbova da verilmişdir. Bundan başqa 2000-ci ildə qanlı "20 Yanvar" hadisələrinin on illiyi ilə əlaqədar Azərbaycan Respublikasının Prezidenti Heydər Əliyev tərəfindən Prezident təqaüdünə layiq görülmüşdür. 2011-ci ildə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev tərəfindən Prezident təqaüdünə layiq görülmüşdür.

Vətəni uğrunda sinəsini sipər edən, şəxsiyyəti ilə örnək Ələkbər Talıbov 8 mart 2020-ci ildə gözlənilmədən dünyasını dəyişib. Eyni zamanda qeyd edilməlidir ki, o Azərbaycan milli azadlıq hərəkatının üzvü, "20 Yanvar" qazisi, Qarabağ müharibəsi iştirakçısı,

"Azadlıq uğrunda mübariz", Prezident təqaüdcü olmuşdu. Allah rəhmət etsin, ruhu şad olsun!

Milli Dirçəliş Hərəkatı Partiyasının sədri, istiqlalçı deputat Fərəc Quliyev Ələkbər Talıbovun vəfatı ilə bağlı başsağlığı verib: "Azərbaycanın bütövlüyü uğrunda mübarizə ruhunda tərbiyə görə Ələkbər Talıbov gənclik illərində cavanlar arasında mövcud olan, Azərbaycanın müstəqilliyi amalı ətrafında birləşən gizli qruplarda fəaliyyət göstərən Ələkbər Talıbov demokratik ruhda böyüyərək Azərbaycanın bütövlüyü uğrunda çalışıb. Azərbaycanın müstəqilliyi, torpaqlarımızın bütövlüyü uğrunda gedən döyüşlərin fəal iştirakçısı olmuş 20 yanvar qazisi Ələkbər Talıbovun bu gün aramızda olmaması bizim üçün olduqca ağır bir itkidir. Onun bu dünyadan köçməsi xalqın itkisi oldu. Bu ağır itki ilə bağlı şəxsim və sədri olduğum Milli Dirçəliş Partiyası üzvləri adından mərhuma Allahdan rəhmət diləyir, bütün doğmalarına və onu sevənlərə dərin hüznü başsağlığı veririk. Məkanı Cənnət, Ruhu şad olsun!"

Neftçaladan millət vəkili seçilən, Vətəndaş Həmrəyliyi Partiyasının sədri, xalq şairi Sabir Rüstəmxanlı Ələkbər Talıbovun ailəsinə başsağlığı verib: "20 Yanvar faciəsi zamanı yüksək vətəndaşlıq nümunəsi, mərdlik və hünər göstərdiyinə görə "Azadlıq uğrunda mübariz" fəxri adına layiq görülən Ələkbər Talıbov martın 8-də vəfat edib. Qazinin ailəsinə dərin hüznü başsağlığı veririk. Allah rəhmət etsin".

Bir daha vətənimizin hər qarışının hansı çətinliklərlə necə müdafiə olunduğunu gördük. Bizləri bir mövqedə birləşdirən vətənin vüqarı, amalı, namusu, ictimaiyyəti! Elini, yurdunu, obasını, xüsusilə Müstəqillik Azərbaycan Respublikasını qanları və canları bahasına qoruyan şəhid və qazilərimiz elə bu müqəddəs, ana dediyimiz Vətəndir! Vətənimiz Azərbaycanın bugünkü və sabahkı rifahı üçün qanlı tariximizdən gəlir! Qürur mənbəyimiz olan fədailər hər zaman qəlbimizdə ən əziz xatirə ilə yaşayacaqdır!

Lamiyə Əlibəy
Bakı Qızlar Universiteti